



LIETUVOS BANKAS
EUROSISTEMA

Finansų rinkos dalyvių veikla

Elektroninių pinigų ir mokėjimo įstaigų veiklos apžvalga

2020

Elektroninių pinigų ir mokėjimo įstaigų veiklos apžvalga
Serija „Finansų rinkos dalyvių veikla“
2020

ISSN 2669-0543 (online)

Apžvalgą parengė
Finansų rinkos priežiūros tarnybos
Finansinių paslaugų ir rinkų priežiūros departamento
Mokėjimų rinkos priežiūros skyrius

Pasiteirauti:
info@lb.lt

Nemokama informacijos linija +370 800 50 500

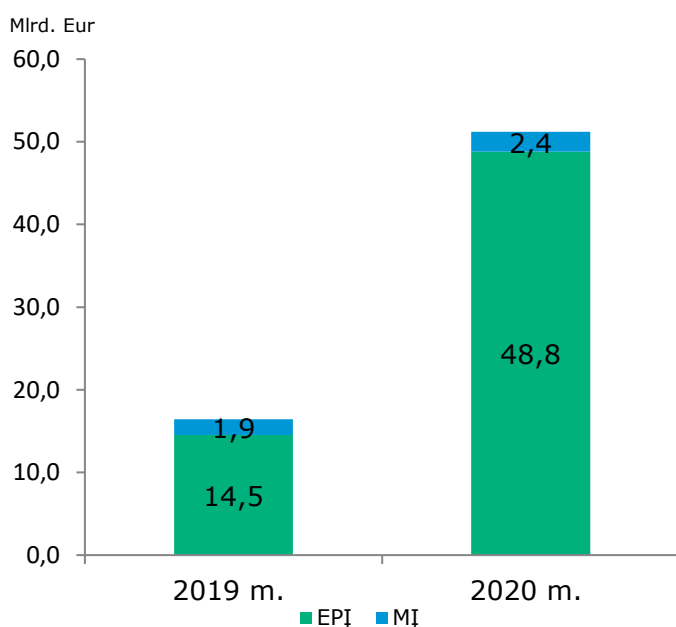
© Lietuvos bankas, 2021
Gedimino pr. 6, LT-01103 Vilnius
www.lb.lt

Leidžiama perspausdinti švietimo ir nekomerciniais tikslais, jei nurodomas šaltinis.

Elektroninių pinigų įstaigų (EPI) ir mokėjimo įstaigų (MI) pajamos iš licencinės veiklos (audituotais duomenimis) per metus padidėjo 2,2, o EPI ir MI mokėjimo operacijų suma – 3,1 karto.

Audituotų (kai auditas yra privalomas) ir visuotinių akcininkų susirinkimų patvirtintų finansinių ataskaitų duomenimis, EPI ir MI atliktų mokėjimo operacijų suma padidėjo daugiau kaip tris kartus ir sudarė 51,2 mlrd. Eur (žr. 1 pav.). Didžiausią įtaką padidėjusiai mokėjimo operacijų sumai turėjo tiek dėl pandemijos išaugusi elektroninių mokėjimų svarba, tiek ir nauji dalyviai: dalis Jungtinės Karalystės įmonių dėl Brexito perkėlė savo veiklą į Lietuvą dar 2020 m. pabaigoje. EPI ir MI 2020 m. iš elektroninių pinigų leidimo ir mokėjimo paslaugų teikimo uždirbo 142,4 mln. Eur pajamų. Palyginti su 2019 m., šis dydis išaugo daugiau nei dvigubai. EPI ir MI sektoriuje, sparčiai didėjant naujų EPI skaičiui, 80 proc. pajamų iš licencinės veiklos uždirbo EPI, 20 proc. – MI. EPI pajamos sudarė 113,5 mln. Eur ir per metus padidėjo daugiau nei dvigubai (2,6 karto), MI pajamos augo nuosaikiau: per metus padidėjo 6,1 mln. Eur – iki 28,9 mln. Eur (žr. 2 pav.).

1 pav. EPI ir MI mokėjimo operacijų suma



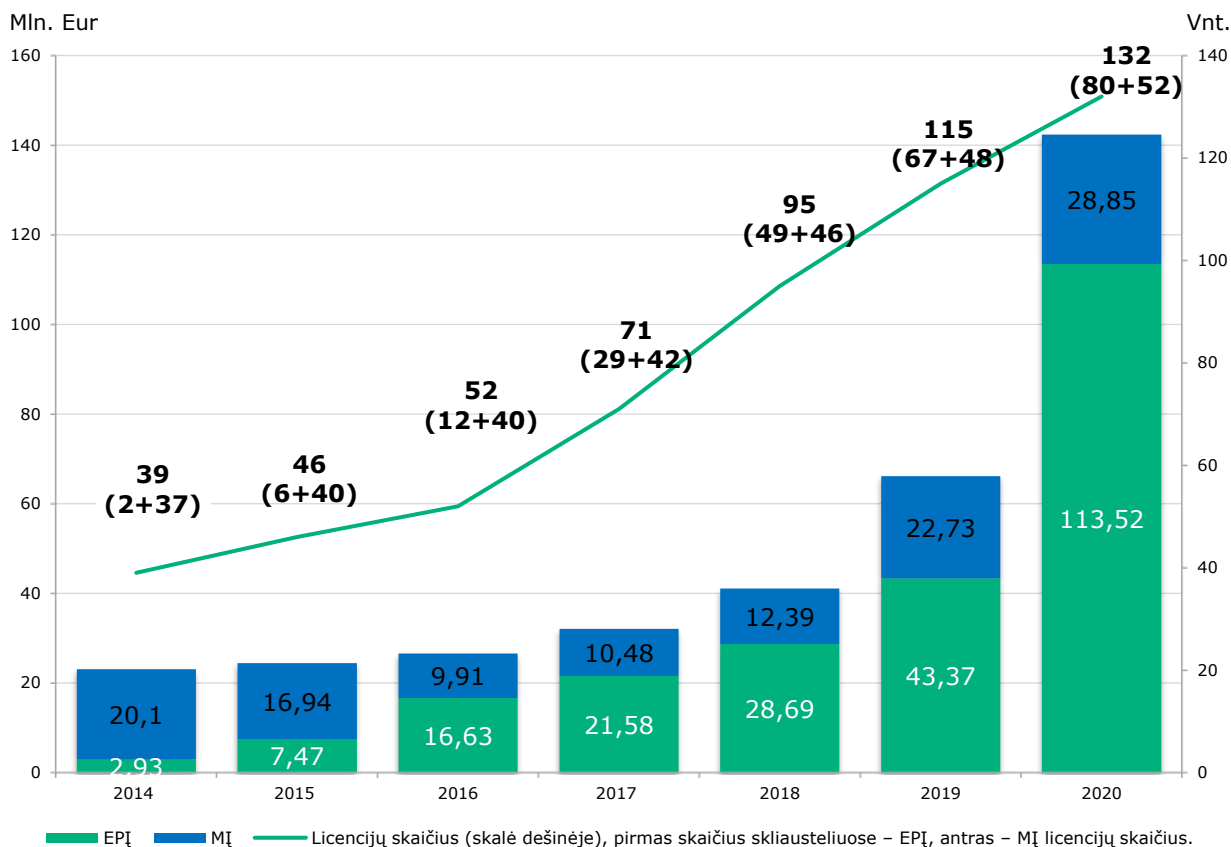
Šaltinis: Lietuvos bankas.

EPI ir MI skaičiaus dinamika. Lietuvoje 2020 m. pabaigoje veikė 132 EPI ir MI – jų skaičius per metus ūgtelėjo 15 proc. 2020 m. gruodžio 31 d. Viešajame elektroninių pinigų ir mokėjimo įstaigų sąrašė buvo užregistruota 80 EPI ir 52 MI, iš jų 6 EPI ir 10 MI turėjo ribotos veiklos licenciją, galiojančią tik Lietuvos Respublikoje. Pagal ją neapmokėtų elektroninių pinigų vidurkis turi būti ne didesnis kaip 900 tūkst. Eur per mėn. ir (arba) per pastaruosius 12 mėn. įvykdytų mokėjimo operacijų sumos vidurkis – ne didesnis kaip 3 mln. Eur per mėn. Trys MI turėjo licenciją teikti tik sąskaitos informacijos paslaugą. Įstaigoms, turinčioms šią licenciją, nėra keliami kapitalo reikalavimai, tačiau būtina turėti profesinės atsakomybės draudimo apsaugą arba panašią garantiją. 2020 m., palyginti su 2019 m., didžiausias buvo EPI skaičiaus pokytis – jis padidėjo nuo 67 iki 80, MI skaičius augo nuosaikiau, per metus padidėjo keturiomis įstaigomis.

Paminėtina tai, kad 2020 m. ir toliau neslūgo susidomėjimas galimybe gauti Lietuvos banko išduodamą EPI ar MI licenciją. Vykdamant *Newcomer* programą, 2020 m. į Lietuvos banką kreipėsi 108 potencialūs rinkos dalyviai, besidomintys licencijavimo galimybėmis Lietuvoje. Didžioji dalis (76,7 %)

programos dalyvių domėjosi EPĮ ir MĮ licencijomis. Vienu metu Lietuvos banke paprastai nagrinėjama apie 40–50 paraiškų gauti EPĮ ar MĮ licenciją, konkretus paraiškų skaičius nuolat kinta. Pagal licencijuotų EPĮ ir MĮ skaičių kontinentinėje Europoje Lietuvai tenka pirmoji vieta. 2020 m. pabaigoje Lietuvoje veikė 23 EPĮ ir MĮ, kurių kapitalo kilmė sietina su Jungtine Karalyste.

2 pav. EPĮ ir MĮ pajamos iš licencinės veiklos ir licencijų skaičius



Šaltinis: Lietuvos bankas.

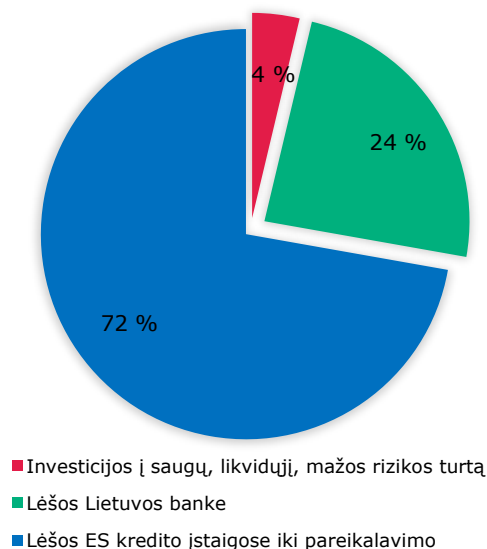
Įmonių pajamos iš licencinės veiklos (audituotais duomenimis) per metus padidėjo 2,2, o EPĮ ir MĮ mokėjimo operacijų suma – 3,1 karto. Audituotų (kai auditas yra privalomas) ir visuotinių akcininkų susirinkimų patvirtintų finansinių ataskaitų duomenimis, EPĮ ir MĮ 2020 m. iš elektroninių pinigų leidimo ir mokėjimo paslaugų teikimo uždirbo 142,4 mln. Eur pajamų. Palyginti su 2019 m., šis dydis išaugo daugiau nei dvigubai. EPĮ ir MĮ sektoriuje, sparčiai didėjant naujų EPĮ skaičiui, 80 proc. pajamų iš licencinės veiklos uždirbo EPĮ, 20 proc. – MĮ. EPĮ pajamos sudarė 113,5 mln. Eur ir per metus padidėjo daugiau nei dvigubai (2,6 karto), MĮ pajamos augo nuosaikiau: per metus padidėjo 6,1 mln. Eur – iki 28,9 mln. Eur. EPĮ ir MĮ atliktų mokėjimo operacijų suma padidėjo daugiau kaip tris kartus ir sudarė 51,2 mlrd. Eur (žr. 2 pav.). Didžiausią įtaką padidėjusiai mokėjimo operacijų sumai turėjo tiek dėl pandemijos išaugusi elektroninių mokėjimų svarba, tiek ir nauji dalyviai: dalis Jungtinės Karalystės įmonių dėl Brexito perkėlė savo veiklą į Lietuvą dar 2020 m. pabaigoje.

Nors ataskaitiniu laikotarpiu 65 (2019 m. – 54) EPĮ ir MĮ veikė nuostolingai, vertinant tik tų EPĮ ir MĮ, kurių pagrindinę veiklos dalį sudarė licencinių paslaugų teikimo veikla, finansinius rezultatus, gautas 6 mln. Eur pelnas (išaugo 1,7 karto), o mokėtinas pelno mokestis sudarė 3,6 mln. Eur (padidėjo 1,3 karto).

Svarbu paminėti, kad EPĮ ir MĮ rinka yra gana jauna, ji dar tik formuojasi, o vidutiniškai lūžio taška, kai pradedama veikti pelningai, pavyksta pasiekti maždaug trečiaisiais veiklos metais. EPĮ ir MĮ, kurioms privalu teikti metines veiklos ataskaitas ir kurių pagrindinę veiklos dalį sudarė licencinių paslaugų teikimo veikla, vidutinis darbuotojų skaičius per metus pasipildė 267 darbuotojais ir sudarė 872, iš jų darbo vietų Lietuvoje buvo sukurta vidutiniškai 739.

2020 m. EPĮ ir MĮ didžiąją turimų klientų lėšų dalį (2,7 mlrd. Eur) sudarė suma, laikyta Lietuvos ir Europos Sąjungos (ES) kredito įstaigose, antroje vietoje buvo lėšos, laikomos Lietuvos banke, ir nedidelė klientų lėšų dalis buvo investuota į saugų ir likvidų, mažos rizikos turtą (žr. 3 pav.). Neapmokėtų elektroninių pinigų vidurkis¹ perkopė 1 mlrd. Eur ir per 2020 m. išaugo 3,2 karto – iki 1,2 mlrd. Eur.

3 pav. EPĮ ir MĮ turimos klientų lėšos

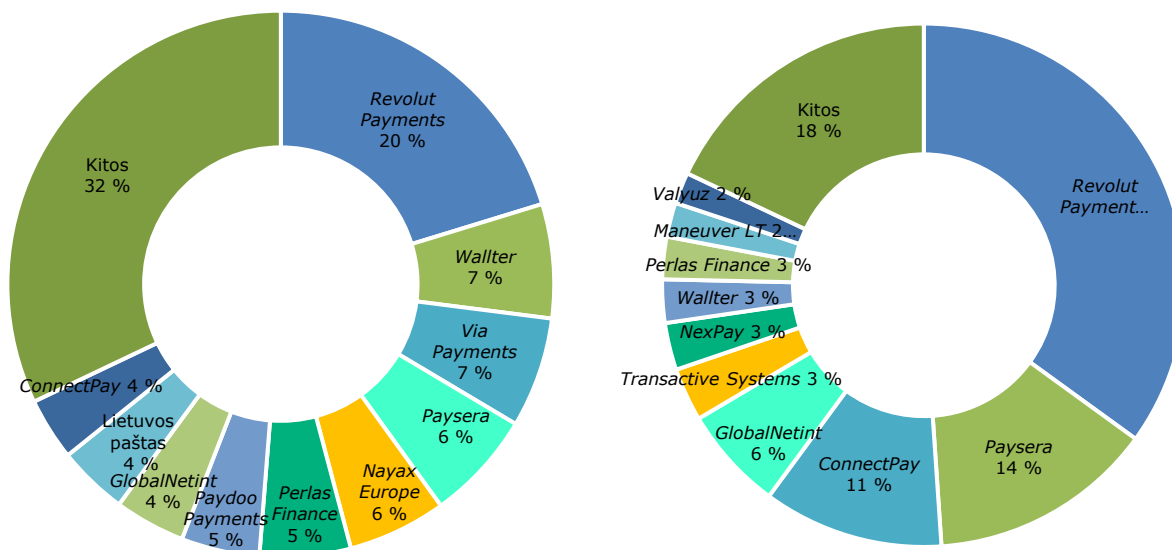


Šaltinis: Lietuvos bankas.

Pagal gautas pajamas, susijusias su elektroninių pinigų leidimu ir mokėjimo paslaugų teikimu, didėjant rinkos dalyvių skaičiui EPĮ ir MĮ rinkoje ir prisijungus naujiems rinkos dalyviams, keitėsi didžiųjų rinkos dalyvių pozicijos. Nagrinėjamu laikotarpiu rinkos lyderio poziciją tiek pagal licencinės veiklos pajamų, tiek pagal mokėjimo operacijų sumas užėmė *Revolut Payments* UAB, jos rinkos dalis pagal licencinės veiklos pajamas sudarė 20 proc. viso sektoriaus. Palyginti su praėjusiais metais, 10 didžiausių EPĮ ir MĮ pajamos iš licencinės veiklos padidėjo nuo 61 iki 68 proc. sektoriaus pajamų, o mokėjimo operacijų suma beveik nepakito, t. y. padidėjo 1 proc. punkto (žr. 4 pav.).

¹ Neapmokėtų elektroninių pinigų vidurkis – apskaičiuotas kaip finansinių įsipareigojimų, susijusių su kiekvienos dienos pabaigoje per praėjusius 6 mėn. išleistais elektroniniais pinigais, bendros sumos vidurkis, taikomas EPĮ.

4 pav. Didžiausios EPĮ ir MĮ pagal licencines pajamas ir mokėjimo operacijų sumą



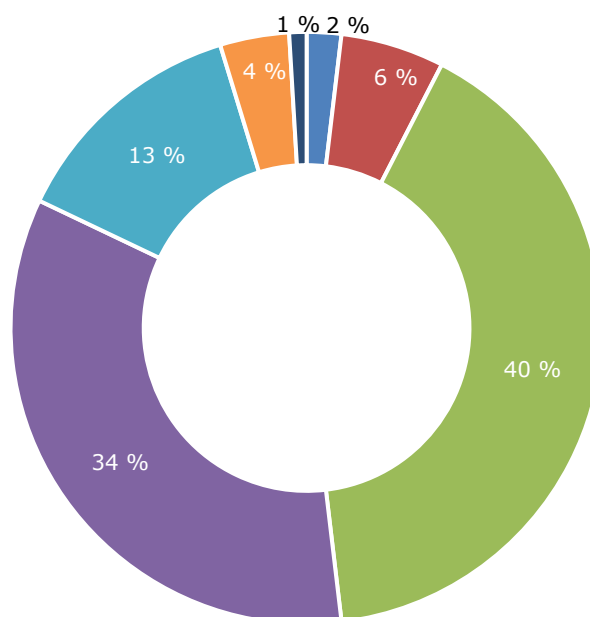
Šaltinis: Lietuvos bankas.

Pagal per pastaruosius 12 mėn. atliktų mokėjimo operacijų bendrą sumą daugiau nei trečdalią rinkos užėmė Revolut Payments UAB. Antra pozicija teko „Paysera LT“, UAB, trečia – UAB „ConnectPay“. Minėtų trijų EPĮ bendra mokėjimo operacijų suma sudarė 60 proc. visos mokėjimo operacijų sumos.

Išstaigų vykdyta veikla koncentruota į su mokėjimo sąskaitų tvarkymu susijusias paslaugas ir mokėjimo priemonių (mokėjimo kortelių ir pan.) išleidimo bei gaunamų mokėjimų apdorojimo paslaugas. 2020 m. gruodžio 31 d. duomenimis, iš Lietuvos bankui teiktų EPĮ ir MĮ paslaugų ataskaitų matyti, kad didžiąją dalį – 40 proc. (2019 m. gruodžio 31 d. – 42 %), teiktų mokėjimo paslaugų sudarė tiesioginio debeto operacijos, mokėjimo operacijos naudojantis mokėjimo kortele arba panašia priemone, kredito pervedimai. Taip pat nemažą dalį – 34 proc. (2019 m. gruodžio 31 d. – 34 %), sudarė mokėjimo priemonių išleidimo ir gaunamų mokėjimų apdorojimo paslaugos (žr. 5 pav.). Minėtos paslaugos ir paslaugos, kurias teikiant sudaromos sąlygos grynuosius pinigus įmokėti (išimti) į (iš) mokėjimo sąskaitą (-os) labiausiai buvo paplitusios tarp EPĮ. MĮ dažniausiai teikė pinigų perlaidų ir gaunamų mokėjimų apdorojimo paslaugas. Mokėjimo inicijavimo ir sąskaitos informacijos paslaugos buvo pradėtos teikti tik 2019 m., įsigaliojus [Europos Parlamento ir Tarybos direktyvai ES 2015/2366 dėl mokėjimo paslaugų vidaus rinkoje](#) (Antroji mokėjimo paslaugų direktyva). Nors išstaigų, teikiančių minėtas paslaugas, skaičius praėjusių metų pabaigoje buvo gana nedidelis, tačiau stebimos minėtų paslaugų apimties augimo tendencijos.

5 pav. Mokėjimo paslaugų pasiskirstymas

- Grynujų pinigų įmokėjimo paslaugos
- Grynujų pinigų išėmimo paslaugos
- Tiesioginio debeto operacijos, mokėjimo operacijos naudojantis mokėjimo kortele arba kita priemone, kredito pervedimai
- Mokėjimo priemonių išleidimas ir (arba) gaunamų mokėjimų apdorojimas
- Pinigų perlaidos
- Mokėjimo inicijavimo paslaugos
- Sąskaitos informacijos paslaugos



Šaltinis: Lietuvos bankas.

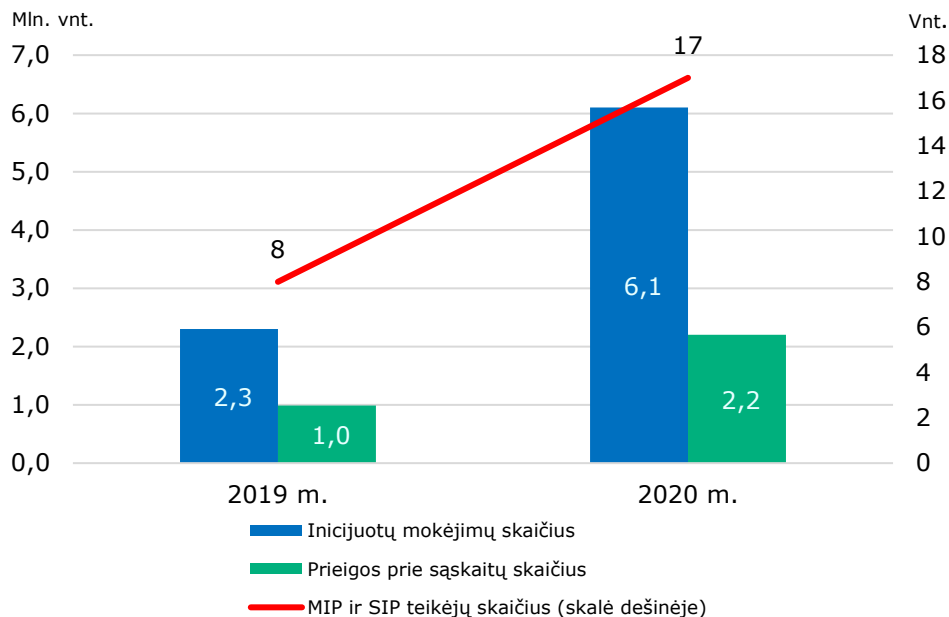
Augo EPI ir MI, kurios teikė mokėjimo inicijavimo paslaugas (MIP)² ir (ar) sąskaitos informacijos paslaugas (SIP)³, skaičius.

Palyginti su 2019 m., EPI ir MI, kurios turi teisę teikti MIP ir (ar) SIP, skaičius padvigubėjo, tokių įstaigų 2020 m. pabaigoje buvo 17. Inicijuotų mokėjimų skaičius per metus padidėjo 2,7 karto – iki 6,1 mln. vnt. mokėjimų, o sąskaitų, prie kurių prieigą turėjo SIP teikėjai, atskaitiniu laikotarpiu buvo 2,2 mln. (žr. 6 pav.). MIP suteikia galimybę užtikrinti lėšų gavėjui (prekybininkui), kad mokėjimas yra inicijuotas, siekiant paskatinti jį išsiųsti prekes arba suteikti paslaugą nedelsiant. Tokiomis paslaugomis prekybininkams ir vartotojams siūlomas alternatyvus sprendimas paslaugai „Bank link“, be to, vartotojams suteikiama galimybė apsipirkti internetu net ir tuo atveju, jei jie neturi mokėjimo kortelių. SIP teikėjai kaupia ir paslaugos vartotojui patogią formą (telefone, interneto paskyroje ir pan.) pateikia surinktą informaciją iš kitų jo sąskaitų, esančių skirtingose kredito įstaigose, EPI ir MI, suteikdamas paslaugos vartotojui galimybę stebėti savo lėšų likučius, turėti išlaidų istoriją ir informaciją apie atliktas mokėjimo operacijas. Atsiranda verslo modelių, kai, gavus kliento sutikimą, sąskaitos informacijos paslauga naudojama siekiant suteikti klientui kitas finansines paslaugas, pavyzdžiui, vartojimo kreditą ar tam tikrą draudimo produktą, siekiant įvertinti kliento kreditingumą, prieš suteikiant jam kreditą ar pan.

² MIP – tokia paslauga, kai mokėjimo paslaugų vartotojo prašymu mokėjimo nurodymas inicijuojamas iš mokėjimo sąskaitos, atidarytos kito mokėjimo paslaugų teikėjo įstaigoje. Teikdamas tik MIP, mokėjimo inicijavimo paslaugų teikėjas vartotojo lėšų neįgyja jokiam mokėjimo grandinės etape.

³ SIP – tai internetinė konsoliduotos informacijos apie vieną ar kelias mokėjimo paslaugų vartotojo turimas mokėjimo sąskaitas kito mokėjimo paslaugų teikėjo ar kelių mokėjimo paslaugų teikėjų įstaigose teikimo paslauga.

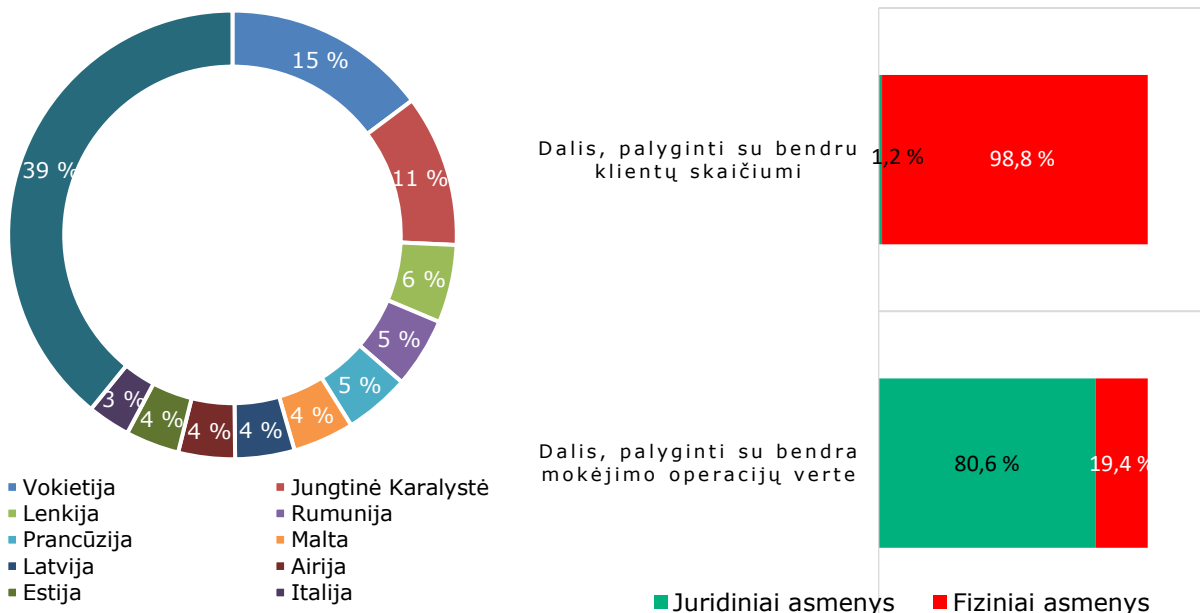
6 pav. MIP ir SIP teikėjų veiklos rodikliai



Šaltinis: Lietuvos bankas.

EPĮ ir MĮ 2020 m. turėjo 5,6 mln. aktyvių klientų. Didžiausią mokėjimo operacijų apyvartą sudarė juridinių asmenų vykdomi mokėjimai, pagal mokėjimo operacijų vertę dominavo mokėjimai iš (i) ES (žr. 7 pav.).

7 pav. Mokėjimo operacijų vertė pagal šalis ir pagal klientų rūšis



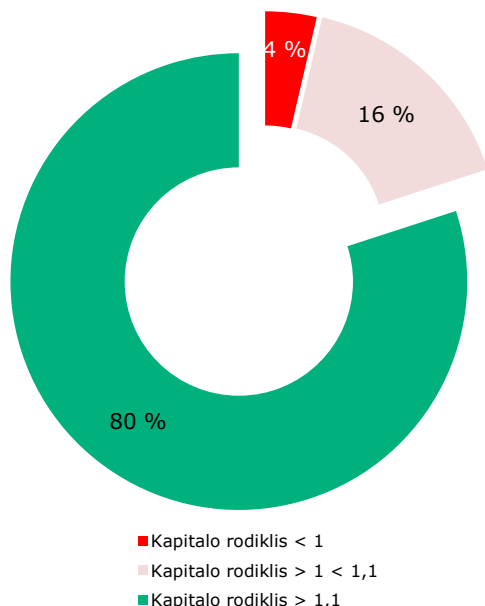
Šaltinis: Lietuvos bankas.

Iš EPĮ ir MĮ teiktų 2020 m. gruodžio 31 d. pinigų plovimo ir (arba) teroristų finansavimo prevencijos priemonių įgyvendinimo priežiūrai skirtų ataskaitų formų matyti, kad pagal mokėjimo operacijų vertę daugiausia mokėjimo operacijų buvo atliekama tarp ES valstybių narių, pirmoje vietoje buvo Vokietija (15 % mokėjimo

operacijų). EPĮ ir MĮ sektoriuje didžiausią mokėjimo operacijų apyvartą (80,6 %) sudarė klientų (juridinių asmenų) atliekamos mokėjimo operacijos, nors jų dalis, palyginti su visų klientų skaičiumi, viršijo vos 1 proc.

Veiklos riziką ribojančių reikalavimų vykdymas. Dauguma EPĮ ir (arba) MĮ, turinčių ribotos veiklos licenciją, ataskaitinę datą vykdė joms taikomą neapmokėtų elektroninių pinigų vidurkio ir (arba) mokėjimo operacijų sumos vidurkio reikalavimą, o viena EPĮ, viršijusi minėtus rodiklius, kreipėsi į Lietuvos banką su prašymu išduoti neribotą EPĮ veiklos licenciją. Šis prašymas patenkintas 2021 m. antrąjį ketvirtį, įvertinus įstaigos pateiktus dokumentus licencijavimo proceso metu. 2020 m. gruodžio 31 d. 80 proc. EPĮ ir MĮ nuosavo kapitalo rodiklį, kuris turi būti ne mažesnis nei 1 ir yra apskaičiuojamas kaip turimo nuosavo kapitalo ir apskaičiuoto nuosavo kapitalo poreikio santykis, viršijo – jis buvo didesnis už 1,1 (žr. 8 pav.). Vis dėlto keturioms EPĮ teko imtis priemonių, kad jų apskaičiuotas nuosavas kapitalas būtų ne mažesnis už nuosavo kapitalo poreikį. Taigi, šios įstaigos nuosavo kapitalo reikalavimo vykdymą užtikrino po ataskaitinės datos, t. y. arba padidino įstatinį ir (ar) atsargos kapitalą, arba padengė susidariusius nuostolius. Pažymėtina, kad Lietuvos banko interneto svetainėje viešai skelbiama informacija apie kiekvienos EPĮ ir MĮ metų ir kiekvieno ketvirčio pagrindinius veiklos rodiklius ir veiklos riziką ribojančių reikalavimų vykdymą.

8 pav. EPĮ ir MĮ kapitalo rodiklis



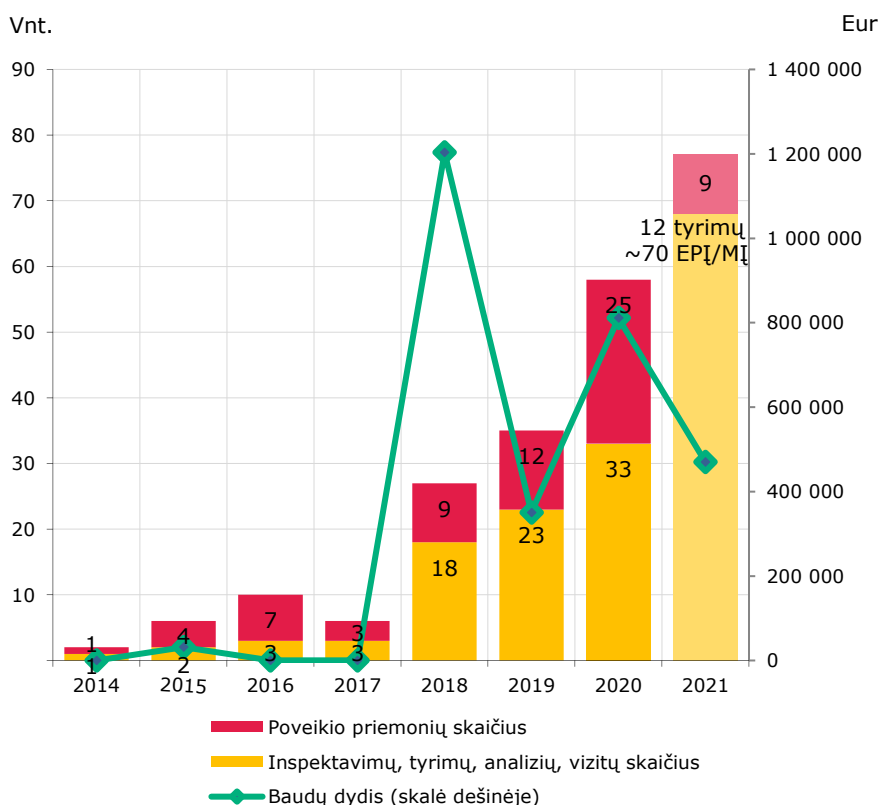
Šaltinis: Lietuvos bankas.

EPĮ ir MĮ sektoriaus priežiūra. Prižiūradamas EPĮ ir MĮ sektorių, Lietuvos bankas taiko rizika pagrįstos priežiūros modelį. Taigi, atsižvelgiant į EPĮ ir MĮ keliamas rizikas, vienos įstaigos gali susilaukti daugiau intensyvesnio priežiūrinio dėmesio negu kitos. Šiuo metu Lietuvos bankas taiko ir toliau tobulina EPĮ ir MĮ rizikingumo vertinimo modelį, kuris įgalina EPĮ ir MĮ suskirstyti į keturias rizikos grupes pagal įvairius rodiklius, tokius kaip pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos (PPTFP), finansinius (klientų lėšų apsaugos, mokumo, tvarumo) ir kt. rodiklius. Be to, siekdamas sumažinti EPĮ ir MĮ administracinę naštą teikiant priežiūrai skirtas ataskaitas, Lietuvos bankas ieško inovatyvaus sprendimo, kuris leistų jam gauti reikiamus duomenis iš EPĮ bei MĮ ir automatiškai juos perkelti į ataskaitas. Tuo tikslu 2019 m. Lietuvos bankas prisijungė

prie GovTech⁴ laboratorijos. Lietuvos bankas GovTech laboratorijoje pasiūlė kurti išmaniojo reguliavimo technologijų (RegTech) sprendimą, leisiantį finansų rinkos dalyviams palengvinti ataskaitų teikimo Lietuvos bankui procesą, jis toliau buvo plėtojamas 2020 m., tai atliekama ir šiuo metu įgyvendinant DAMMAMA projektą. Taip pat ieškoma inovatyvių sprendimų atliekant klientų lėšų apsaugos tyrimus, pavyzdžiui, 2021 m. gegužės 28 d. Lietuvos bankas paskelbė Elektroninių pinigų ir mokėjimo įstaigų priežiūrai skirtų duomenų teikimo optimizavimo, taikant SIP paslaugą, [galimybių studiją](#). Jos tikslas buvo išanalizuoti galimybę naudojantis SIP optimizuoti priežiūrai skirtų duomenų valdymą, stebint, kaip EPĮ ir MĮ laikosi klientų lėšų apsaugos reikalavimų.

2020 m. prižiūrdamas šį sektorių, Lietuvos bankas daugiausia dėmesio skyrė pinigų plovimo prevencijos, nuosavo kapitalo ir klientų lėšų apsaugos reikalavimų vykdymo kontrolei, taip pat nagrinėjo atvejus, ar EPĮ ir MĮ teikia paslaugas, neviršydamos suteiktos licencijos ribų. 2021 m. nuosekliai stiprinant FinTech sektoriaus brandą, koncentruojamasi į EPĮ ir MĮ valdymą ir vidaus kontrolę, apimant į vieną tyrimą (teminę analizę) keletą ar keliolika EPĮ ir MĮ, 2021 m. suplanuota mažiausiai 12 inspektavimų, tyrimų ar analizių, kurios apims apie 70 EPĮ ir MĮ (žr. 9 pav.).

9 pav. Priežiūriniai EPĮ ir MĮ veiksmai



Šaltinis: Lietuvos bankas.

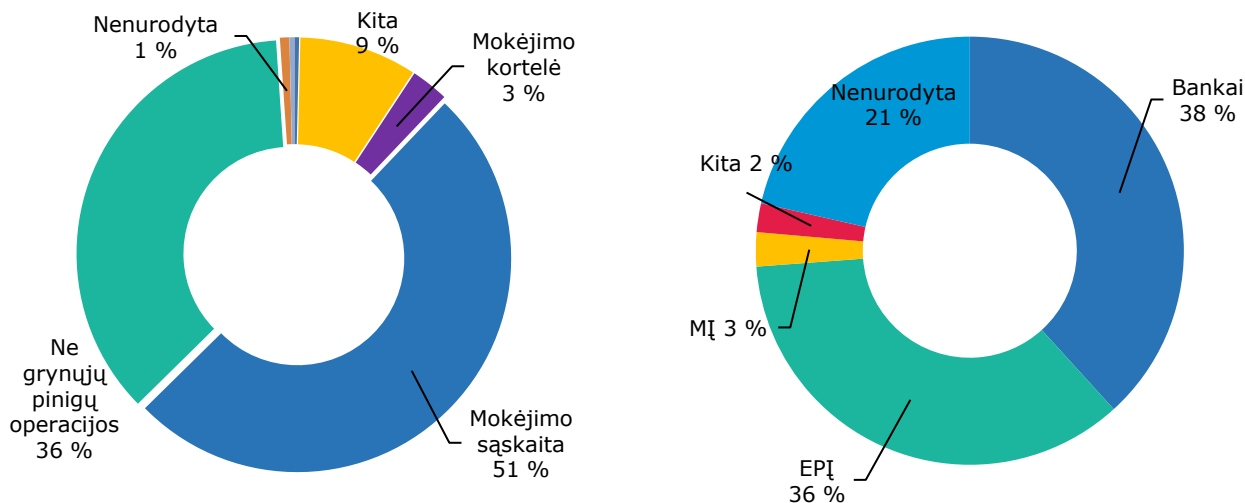
Lietuvos bankas nuo 2019 m. pradžios iki 2020 m. pabaigos atliko daugiau kaip 50 EPĮ ir MĮ inspektavimų, tyrimų, analizių ar vizitų. Dėl pažeidimų valdant pinigų plovimo ir teroristų finansavimo riziką panaikintos dviejų įstaigų licencijos, dar viena licencija panaikinta 2021 m., penkioms institucijoms skirtos baudos, o vienai iš jų apribotos tam tikros mokėjimo operacijos. Dėl laiku nepateiktų priežiūrai skirtų ataskaitų apribota

⁴ GovTech – tai inovatyvių technologinių priemonių, kuriomis ieškoma sprendimų, kaip stiprinti viešąjį sektorių, įskaitant jo teikiamas paslaugas, visuma.

vienos įstaigos veikla. Dėl netinkamo klientų lėšų atskyrimo ir apsaugos baudos skirtos dešimčiai įstaigų, taip pat bauda skirta ir vienos įstaigos vadovui, kuris neužtikrino, kad būtų tinkamai laikomasi klientų lėšų atskyrimo ir apsaugos reikalavimų bei dėl kitų teisės aktų pažeidimų. Dėl Lietuvos Respublikos mokėjimų įstatymo pažeidimų bauda skirta vienai įstaigai. Dėl nuosavo kapitalo reikalavimų nesilaikymo viena licencija panaikinta, vienai įstaigai skirta bauda, taikyta vienuolika viešų pranešimų apie pažeidimą, skirti du įspėjimai. Dėl neteisingos informacijos teikimo ir kitų pažeidimų taikytas vienas viešas pranešimas ir vienas įspėjimas. Kaip ir kasmet atlikta EPĮ ir MĮ, per 12 mėn. nepradėjusių teikti licencinių paslaugų, veiklos analizė.

Vartotojų teisių apsauga. 2020 m. Lietuvos banke daugiausia skundų gauta dėl kredito įstaigų ir kitų mokėjimo paslaugų teikėjų teikiamų mokėjimo paslaugų – daugiau kaip trečdalis (35,6 %) visų gautų skundų. Su EPĮ ir MĮ teikiamomis paslaugomis buvo susiję 39 proc. visų skundų (žr. 10 pav.). Dažniausiai (51 % visų gautų skundų dėl mokėjimo paslaugų) skundžiamasi dėl EPĮ ir MĮ mokėjimo paslaugų vartotojų vardu atidarytų mokėjimo sąskaitų, kurios naudojamos mokėjimo operacijoms atlikti. Tokie skundai daugiausia buvo susiję su PPTFP reikalavimų taikymu (užblokuotos mokėjimo sąskaitos, prašoma pateikti tam tikrą informaciją, susijusią su kliento pažinimu, apribota prieiga prie lėšų, esančių mokėjimo sąskaitoje, nevykdoma komunikacija su klientu, vienašališkai nutraukiamos sutartys su juridiniais asmenimis, turinčiais mokėjimo sąskaitas, atsisakoma atidaryti mokėjimo sąskaitą ir pan.). Nemaža dalis skundų buvo susijusi su mokėjimo operacijomis negrynaisiais pinigais. Lietuvos bankas atkreipė EPĮ ir MĮ dėmesį dėl tobulintinos praktikos sprendžiant vartotojų skundus. 2021 m. planuojamas vienos iš didžiausių EPĮ veiklos mokėjimo paslaugų srityje tyrimas. Analizuojamu laikotarpiu išnagrinėti 28 ginčai, susiję su EPĮ ir MĮ veikla ir priimti trys sprendimai dėl ginčo esmės (2019 m. tokių sprendimų nebuvo nė vieno), visais atvejais vartotojų reikalavimai buvo atmesti.

10 pav. Skundai pagal mokėjimo paslaugų teikėjo tipą ir mokėjimo paslaugos rūšį



Šaltinis: Lietuvos bankas.

Pokyčiai EPĮ ir MĮ teisinio reglamentavimo srityje. 2020 m. Lietuvos bankas parengė ir EPĮ bei MĮ teikė derinti Lietuvos banko teisės aktų pakeitimo [projektus](#): taisykles dėl pradinio kapitalo ir nuosavo kapitalo skaičiavimo, aprašą, detalizuojantį priežiūrai skirtų ataskaitų sudarymo ir informacijos teikimo Lietuvos bankui tvarką bei vidaus kontrolės, rizikos valdymo ir gautų lėšų apsaugos reikalavimus. Šių nutarimų pakeitimai buvo priimti 2020 m. EPĮ ir MĮ informaciją apie ataskaitas bei jų teikimo kalendorių galima rasti pagal šias nuorodas: <https://www.lb.lt/lt/epi-ataskaitu-formos> ir <https://www.lb.lt/lt/mi-ataskaitu-formos>.

2020 m. lapkričio 10 d. Lietuvos bankas priėmė nutarimą Nr. [03-166](#) „Dėl finansų rinkos dalyvių veiklos funkcijų perdavimo kitiems asmenims taisyklių patvirtinimo“. Juo vadovaudamasi EPĮ ir MĮ turi užtikrinti, kad **ne vėliau kaip 2022 m. sausio 1 d.** iki šio nutarimo įsigaliojimo sudarytos ir **galiojančios veiklos funkcijų perdavimo kitiems asmenims sutartys atitiktų** nustatytus naujus **reikalavimus**.

2020 m. lapkričio 26 d. Lietuvos bankas priėmė naują nutarimą Nr. [03-174](#) „Dėl Informacinių ir ryšių technologijų ir saugumo rizikos valdymo reikalavimų aprašo patvirtinimo“, juo vadovaujantis **nuo 2021 m. sausio 1 d.** įsigaliojo nauji **informacinių ir ryšių technologijų bei saugumo rizikos valdymo** (trijų veiksmingų gynybos linijų modelio taikymo, kritinių informacinių ir ryšių technologijų sistemų saugumo priemonių kasmetinio testavimo, IT turto registro diegimo, duomenų kokybės valdymo ir kt.) **reikalavimai**.

Analizuojamu laikotarpiu Lietuvos bankas parengė keletą aktualių EPĮ ir MĮ sektoriui [pozicijų ir gairių](#). 2020 m. gegužės 25 d. Lietuvos bankas parengė poziciją Dėl elektroninių pinigų įstaigų ir mokėjimo įstaigų teisės naudotis kredito įstaigose atidarytomis banko sąskaitomis. Lietuvos bankas atidžiai vertina, kaip bankai vadovaujasi minėta pozicija, kuria siekta užtikrinti EPĮ ir MĮ galimybes atsidaryti banko sąskaitas, skirtas klientų lėšoms laikyti, ir jomis naudotis tokiu būdu ir mastu, kad EPĮ ir MĮ galėtų netrukdomai ir veiksmingai teikti mokėjimo paslaugas savo klientams. Jau nuo 2019 m. pradžios bankai privalo pranešti Lietuvos bankui, jei atsisako atidaryti, apriboja ar uždaro sąskaitą EPĮ ir MĮ, ir nurodyti tokio sprendimo priežastis. Iš viso iki 2020 m. pabaigos buvo gauti 39 tokie pranešimai, iš jų 3 – per ketvirtąjį ketvirtį. Priežastys, dėl kurių atsisakoma atidaryti, apribojama ar uždaroma sąskaita, paprastai būna susijusios su tuo, kad EPĮ ir MĮ viršijo bankų norimą prisiimti riziką, bankai korespondentai to pareikalavo, buvo nustatyta EPĮ ir MĮ pinigų plovimo ir (ar) teroristų finansavimo kontrolės priemonių trūkumų, neaiškus ar nepagrįstas naudos gavėjų lėšų šaltinis ir kt. Lietuvos bankas nuolat analizuoja šiuos pranešimus ir teikia vertinimus bankams dėl atitinkamų veiksmų pagrįstumo ir rekomendacijas dėl praktikos gerinimo.

2021 m. vasario 15 d. priimtos Mokėjimo paslaugų teikimo [gairės](#), kuriomis siekiama didinti mokėjimo paslaugų skaidrumą ir aiškumą, užtikrinti tinkamą Lietuvos Respublikos mokėjimų įstatymo ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių mokėjimo paslaugų teikimą, įgyvendinimą, taip pat mokėjimo paslaugų vartotojų informavimą apie mokėjimo paslaugas, jų teikimo sąlygas ir tvarką, įskaitant šių paslaugų vartotojų ir teikėjų teises ir pareigas.

2021 m. gegužės 21 d. Lietuvos bankas taip pat kreipėsi į EPĮ ir MĮ vadovus ir išdėstė savo lūkesčius dėl įstaigų valdymo, vidaus kontrolės bei atitikties kultūros stiprinimo (plačiau: <https://www.lb.lt/lt/naujienos/lietuvos-bankas-fintech-imonems-isdeste-savo-lukescius>) ir stebės, kaip EPĮ ir MĮ vadovai minėtus lūkesčius įgyvendins.

Lietuvos bankas, siekdamas atkreipti EPĮ ir MĮ dėmesį į valdymo ir vidaus kontrolės kokybę, yra numatęs nemažai mokymų ir konsultacijų šiomis [temomis](#). Kiekvieną ketvirtį periodiškai vykdomi atitikties susitikimai su EPĮ ir MĮ atstovais, atsakingais už pinigų plovimo prevencijos įgyvendinimą, siekiant aptarti Lietuvos banko identifikuojamas pinigų plovimo rizikas.